

З верай і любоўю да людзей

У Выдавецкім доме «Звязда» выйшла кніга паэтаў Брэстчыны «Чыстая музыка неба»

Берасцейшчына – багаты паэтычны край. Яркія, зорныя імёны ў кожным яе куточку.

ЧЫСТАЯ
МУЗЫКА
НЕБА

Шушко «Вечная прага святла». Розныя па творчых памкненнях аўтары.

Кожны – са сваім уласным светабачаннем таго, што адбываецца вакол, што сілкуе светлае чалавечае жыццё. І, паўтаруся, – аднолькава падобныя вось у гэтай сакральнай беларускай блізкасці да роднага, самага грунтоўнага, самага, няхай сабе і вясковага, значнага ў філасофіі гуманістычнага развіцця часу і чалавека ў часе. Шкада, што ў памкненні за сучаснымі тэхналогіямі жыцця (ці ўсяго толькі – выжывання, а ніякага не жыцця?), грамадства ўжо звычайна не заўважае ні глыбіню, ні касмічных па сваёй сіле жаданняў захаваць сапраўднае твораў паэтаў «правінцыйных». А гэтай глыбіні і ў такой вось мала падобнай на іншыя фаліянты кніжачцы «Чыстая музыка неба» звышдастаткова.

Глядзі ў раку, часцей разводзь цяпельца
І слухай, як у храме, лесу спеў.

Тады табе тваё падкажа сэрца,
Як трэба жыць, адпрэчыйшы свой гнеў.

.....
І, можа, час настане, што ніколі
Не будзеш адчуваць сваёй віны

чыне. Вядомае гродзенска-брэсцкае памежжа. З Карэліцкай старонкі выправіўся ў недалёкі цэнтр асветы, прамысловасці, у цэнтр большай мітуслівасці – у Баранавічы, дзе жыве і працуе многія дзесяцігоддзі. У маёй чытацкай памяці паэт і яго творы – з самай першай кнігі «У Нёмна на плячах», выдадзенай у «Мастацкай літаратуры» ажно ў 1986 годзе. З таго часу і пракладае аўтар «Кладкі між сэрцаў», сённяшняга зборніку лепшых вершаў, свае масткі, свае кладкі між убачаным, разгледжаным, перажытым і асэнсаваннем усяго святла, якое павінна вывесці нас у далёкую шчаслівую будучыню.

Ты стала для мяне
надзейнай часткай,

Віноўніца нанесеных трывог,
Якім ты будзеш,

праведны пачатак
У свет яшчэ няходжаных дарог?

Выразна адчуваю рання подых,
Румянак золака сышоў на твар табе...
Цяпер, каханая, найлепшай долі вартая,
Хоць з высакоснай восені ты родам.

.....
А ты пайшла?..

Па ўсім целе тваім, каб не збыў чалавек.
Поіш, гоіш яго, як матуля адзіна,
Ты штодзень
і штомесяц,
штогод
і штовек.

Вось чаму я ў любові табе прызнаюся,
Вось чаму маё сэрца з крыніцаю – б'юць,
Вось чаму на цябе ўсёй душою маюся:
Тут жаўрук з цвыркуном
песням гнёзды віюць.

Карані ручаін тваіх мкнуща да кронаў
Самавітых лясоў і патоляць лугі,
Каб у небе святым свет птушыны
Стазвонна
Узвышаў родны край – любы рай, дарагі.

Дык прымай жа, Айчына,
пачуццям залеву,
Каб удзячнаму гімну жыцця не знямець,
Бо яму аднаму – Радаслоўнаму дрэву –
Над табою штохвілі лістотай шумець!
(Анатоль Шушко. «Маёй Беларусі»)

Чаго болей у гэтых радках – грамадзянскай патэтыкі ці лірычнай шчырасці?..
У маіх кніжных развалах у «паэтычным

Ганцавіцкі край – Міхась Рудкоўскі, Іван Кірэйчык, Уладзімір Марук, Іван Лагвіновіч, Алесь Каско, Віктар Гардзей. Піншчына – Яўгенія Янішчыц, Валерый Грышкавец. Бярозаўская старонка – гэта Васіль Сахарчук, Ніна Мацяш, Алесь Разанаў, Раіса Баравікова, Жабінка – Васіль Гадулька, Іван Арабейка, Пружанскі край – Мікола Засім, фактычна забыты зараз... Ляхавіччына – Алесь Бадак, Леанід Пранчак. Камянеччына – радзіма паэта і перакладчыка Васіля Жуковіча. А багатая на гісторыю Століншчына колькі паэтычных зорак выпеставала – Леанід Дранько-Майсюк, Міхась Шэлехаў. Брэсцкі раён, самае памежжа з Брэстам – Мікола Пракаповіч. Баранавіцкі край – Валянцін Таўлай. Драгічынскі край – Мікола Федзюковіч. Івацэвіччына – Уладзімір Мароз. Лунінецчына – Аксана Спрычан... І сярод названых яркіх, сапраўды зорных па свайму мастацкаму таленту імёнаў мы не згадалі і паловы яркіх творчых асоб, чые творы чытаюцца, прымаюцца душою і сэрцам і праз гады пасля нараджэння вершаў, пасля нараджэння запамінальных радкоў.

У «Чыстую музыку неба», зборнік, які пабачыў свет у Выдавецкім доме «Звязда», таленавіты, чуйны да паэтычнага слова мастацкі рэдактар, старшыня секцыі паэзіі Саюза пісьменнікаў Беларусі Віктар Шніп сабраў кнігі Міколы Антанюскага – «Над высокім жытам», Міколы Бусько «Кладка між сэрцаў», Анатоля

Не будзеш адчуваць сваёй вiны

*За тое, што канавай стане рэчка,
Замест цяпельца палыхне пажар,
Дні раўнадушна дагараць, як свечкі,
З дрэў ападзе не золата – іржа...*

*Ды, ведай, каб адолець гэта ліха,
Не праганяй з душы сваёй надзей.*

*Паслухай,
паглядзі,
пагрэйся ціха –
Тады ідзі ўжо з верай да людзей.*

(Мікола Антанюўскі)

Родны лес, жыта, рэкі і рачулки, усё наваколле Пружаншчыны, з якой звязаў свой лёс ураджэнец Ганцавіцкага края Мікола Антанюўскі, спалучаны з жыццём, гісторыяй людзей і паселішчаў, якія перажылі Вялікую Айчынную вайну, якія праз трагедыі выйшлі з новым усведамленнем, што значаць блізкія страты, – усе гэтыя жыццёва-мастацкія вобразы і сімвалы не проста падгледжаны паэтам, яны выраслі разам з яго свядомасцю, яны прыйшлі ў яго творы як стрыжнёвыя перакананні той веры, якую ён пакідае нашчадкам розных будучых пакаленняў. Жыццё-выпрабаванне і для паэта становіцца літаратурай-выпрабаваннем, паэзіяй-выпрабаваннем. І не выпадковымі падаюцца ў паэтычных росшуках Міколы Антанюўскага вось гэтыя радкі (з верша «Памяці Алеся Каско»): «Далячынё недалёка адбегла. / А куды ўжо далей? За крыжы? / Не рэзон: рай рыхтуецца пеклам / На зямлі, дзе няўтульна душы. / Хаця верым, што свет наш сатканы, / Як вясёлка жыцця, з дабыні, / Без душы тут не станеш каханым, / А з душою – пакутлівей дні...»

Мікола Бусько нарадзіўся на Карэліч-

А ты пайшла?..

Ці лёс так загадаў?..

Ці лес так нашаптаў?..

Глухія крокі

Маркату перамешвалі з пайзмрокам,

Разнасцежваючы світальна даль.

Хадою ценяў адыходжу...

Мне пара!

Бывай, маладзіковая памыснасьць...

Спаткаліся на кончыку пярэ

Тваё імя.

Рака

І святасць мыслі...

(Мікола Бусько. «Кладка»)

Мікола Бусько сцвярджае: «Вось мая / Крэўная вотчына: / Пушча, / Уша, / Касачы... / Гэтую казку так хочацца / Тым, хто за мной, / Зберагчы...»

Тэстаментам роднай старонцы і сваёй Айчыне гучаць і вершы Анатоля Шушко (1954 – 2018) з кнігі «Вечная прага святла». Так, яго частка агульнага зборніка «Чыстая музыка неба» крышачку расхрыстаная. І не ўкладальнік кнігі гэтам віною. Такая ўжо была планіда ў высокага і яркага таленту, які паміж жыццём і паэзіяй выбіраў Паэзію, думаў выключна радкамі-вобразамі, быў у пастаянным пошуку сімвалаў, мо часам вельмі эмацыйна выплэскаючы перажытое... Ці ў гэтым віна самога творцы?!

Мне не можна ў любові табе

не прызнацца,

Бо ўсе рэкі твае хвалі ўспеняць:

– Нягож!

Буг і Прыпяць, Дняпро, Стыр з Гарынню,

А значыць,

Нёман, Вілія, Віцьба з Дзвіною і Сож...

Колькі вен, капіляраў бруяцца, Радзіма,

зянскай патэтыкі ці лірычнай шчырасці?..

У маіх кніжных развалах у «паэтычным раздзеле» зборнікі вершаў Анатоля Шушко «Вьток і прычасце» (1994), «Шаны» (2012), выдадзеныя і пасля яго смерці, за што асаблівае дзякуй жонцы Анатоля Іванавіча – сапраўднай захавальніцы яго творчай спадчыны, «Сэрцу соладка, ясна, трывожна» (2019), «Паэзія – душы маёй суладдзе» (2020) – побач з кнігамі народных паэтаў Беларусі Пімена Панчанкі і Рыгора Бардуліна, паэтаў розных і неабсяжных, паэтаў, чые творы застануцца ў беларускім паэтычным свеце назаўжды. Як, моцна веру ў гэта, – і лепшыя вершы Анатоля Шушко.

У Міколы Бусько ёсць асаблівы «праграмны» верш, які даў назву і асобнай кнізе, – «Сузор’е шалаяў»: «Адкрыйся мне, о, Нёман мой! / Айчынным рэкам родны бацька! / Жывуць ідзі ўразнабой – / І гэта небу добра бачна. / Вунь Млечны Шлях запалавеў: / Стагоддзяў прысак, шлак, руіны... / Стаю, і чуюцца павеў / Часоў Вялікага Скарыны. / Сузор’е Шалаяў прасачу: / Суладдзе стрэлак, ход талковы. / Вісіць Сусвет, а рыфмачу / Звіняць аб тайнах дзеясловы. / І неба зорамі звiніць / Псалтыр раскрыў апостал Павел... / Той, Евангельскай чысціні / Так нашым душам не хапае. / Празорцу нават і няўцяям, / Што лёс Зямлі – апека Шалаяў. / Мяшае розум іншапланяцян / У нашы клопаты ўмяшацца...»

Паэзія Міколы Антанюўскага, Міколы Бусько, Анатоля Шушко, паяднаная ў адной кнізе «Чыстая музыка неба», знойдзе і свайго новага чытача. А Выдавецкаму дому «Звязда», як і іншым нашым фарпостам у барацьбе за жывучасць папяровай кнігі, застаецца пажадаць увагі да добрай сучаснай паэзіі.

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ,
старшыня Саюза пісьменнікаў
Беларусі